

Stockholms
stad

Förslag till beslut för biotopskyddsområde Olovslunden

September 2024

Förslag till beslut för biotopskyddsområde Olovlunden
September 2024
Dnr: 2023-15630
Utgivare: Stadsbyggnadskontoret
Omslagsfoto: Stockholms stad

Förslag till beslut om inrättande av biotopskyddsområde Olovslunden på del av fastigheterna Åkeshov 1:1 och Ålsten 1:1 i Stockholms kommun

Innehåll

<i>Gällande planer</i>	5
<i>Bilaga 1: Beslutskarta</i>	9
<i>Bilaga 2: Beskrivning av biotopskyddsområdet och områdets skötsel</i> ...	10
Historisk markanvändning, kulturhistoriska värden.....	12

Beslut

Med stöd av 7 kap. 11 § miljöbalken och 7 a § förordningen (1998:1252) om områdesskydd beslutar kommunfullmäktige i Stockholms kommun den **XX månad 202X** att Olovslundsdammen och angränsande landmiljöer, vars gräns markeras i terrängen och beslutskarta (bilaga 1), ska utgöra ett biotopskyddsområde för biotoptypen *strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad*. Arealen är cirka 3,5 hektar.

Verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön får inte utföras inom biotopskyddsområdet.

Syftet med biotopskyddsområdet

Syftet är att bevara och på sikt utveckla de naturvärden som är knutna till vattenmiljön i Olovslunden och de omgivande livsmiljöerna för groddjur och fladdermöss. I området ska större vattensalamander och andra hotade eller missgynnade groddjur samt fladdermöss kunna fortleva. För att bevara naturvärden, arter och den biologiska mångfalden i biotopskyddsområdet behöver området viss skötsel, se information under rubrik Skötsel.

Grund för beslutet

Stockholms befolkning växer snabbt och när befolkningen ökar blir behovet av tätortsnära natur för rekreation och för bevarad biologisk mångfald större. Olovslunden har en viktig funktion inom stadens gröna infrastruktur för groddjur, fladdermöss och arter knutna till ädellövskog och barrskog. Områdets naturvärden redovisas i bilaga 2.

För att ett område ska kunna bli biotopskyddsområde måste det överensstämma med någon av de 30-tal biotoptyper som finns med i bilaga 2 och 3 i förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken.

Området i Olovslund stämmer in på biotoptypen *Strand- eller vattenmiljöer som hyser bestånd av hotade eller missgynnade arter eller som har en väsentlig betydelse för hotade eller missgynnade arters fortlevnad*.

Genom att skydda naturområden som biotopskyddsområde eller någon annan form av områdesskydd förbättras förutsättningarna för bevarandet av biologisk mångfald.

Att skydda Olovslunden bidrar till uppfyllandet av FN:s konvention om biologisk mångfald, samt de nationella miljö-kvalitetsmål som Sveriges riksdag har antagit, vilket innebär att det finns ett stort allmänt intresse av att bevara skyddsvärda mark- och vattenområden. I detta fall berörs särskilt miljö-kvalitetsmålen Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv och God bebyggd miljö. Beslutet om biotopskyddsområde bidrar även till att uppnå Stockholms stads miljömål.

Området har en viktig funktion inom stadens gröna infrastruktur och är identifierat som en livsmiljö för skyddsvärda arter i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Det berörda området utgörs av en vattenmiljö som hyser bestånd av hotade arter samt omgivande livsmiljöer. I vattenmiljön och dess omgivning finns flera arter av groddjur, bland annat större vattensalamander. Även fladdermöss finns noterade kring dammen. Områdets naturvärden redovisas i bifogad beskrivning (bilaga 2).

Ett skydd av området bedöms ligga i linje med översiktsplanens mål om en växande, sammanhängande, klimatsmart och tålig stad samt med stadens bostadsmål och åtaganden inom överens-kommelser om infrastrukturutbyggnad.

Gällande planer

I gällande stadsplan från 1944 är större delen av biotopskyddsområdet reglerat som *Allmän plats, planterad*, då begreppet *Natur* inte användes före plan- och bygglagens tillkomst 1987. Ytan för den gamla lertakten saknar bestämmelser i planen. Att inrätta biotopskyddsområde i området bedöms vara förenligt med stadsplanen.

Målbild för biotopskyddsområdet

I biotopskyddsområdet är de gamla ekarna och tallarna vitala och står kvar så länge som möjligt. Sly och andra träd som skuggar ekar och tallar röjs bort regelbundet så att ekar och tallar får tillräckligt med ljus och stammarna är delvis solbelysta. Enstaka unga efterträdare till de gamla träden lämnas kvar vid röjning så att trädkontinuiteten säkerställs.

Träd som dör står kvar som högstubbar så länge de inte utgör risk för människor eller egendom. Döda träd som fallit till marken eller behövt tas ner av säkerhetsskäl ligger kvar i området, utan att blockera gångväg eller stigar. Det finns gott om död ved av olika

trädslag i området. Träd- och buskskiktet utgörs av många olika inhemska arter.

Olovslundsdammen hyser en av Stockholms stads individtätaste förekomster av vattensalamandrar och de goda förutsättningarna för fortplantning och livskraftiga bestånd av större och mindre vattensalamander är bibehållen.

Dammen har god och jämn tillgång på vatten under mitten av mars till slutet av november. Åtgärder görs så att dammen hålls öppen och inte växer igen och så att det finns goda förutsättningar för en hög artrikedom av undervattensvegetation. Dammen är fisk- och kräftfri.

Strandzonen är öppen och gräs- eller örtbevuxen och i omgivande marker finns goda förutsättningar för övervintring och födosök.

Området är även en passande lokal för födosökande fladdermöss och belysningen är anpassad till djurlivet.

Olovslundsparkens värde som en stadsdelspark med möjligheter till avkoppling i naturmiljö, naturupplevelser, promenader, lek med mera utvecklas och vidmakthålls.

Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i biotopskyddsområdet

Inom ett biotopskyddsområde är det enligt 7 kap. 11 § miljöbalken inte tillåtet att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd som kan skada naturmiljön. Exempel på verksamheter och åtgärder som kan skada naturmiljön i detta biotopskyddsområde är avverkning av träd, borttagande av död ved, uppförande av byggnader och anläggningar, ledningsdragnings, körning med maskiner och motorfordon, grävning, schaktning, utfyllnad, tippning, upplag och plantering. Observera att dessa angivna verksamheter och åtgärder endast utgör exempel. Det kan finnas andra verksamheter och åtgärder som kan orsaka skada på naturmiljön i biotopskyddsområdet. Vid planering av en åtgärd behöver alltid en bedömning göras av om åtgärden kan skada naturmiljön.

Det är möjligt att ansöka om dispens för åtgärder som kan skada naturmiljön inom ett biotopskyddsområde. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet. Intresset av att vidta åtgärder eller bedriva verksamhet i sådana mark- eller vattenområden ska vägas mot de konsekvenser som förlusten av, eller skadan på, biotopen för med sig.

Undantag från beslutet

Detta beslut om biotopskyddsområde utgör inte hinder för innehavare av ledningar att utföra drift eller underhåll av ledningar och tillhörande ledningsanläggningar inom biotopskyddsområdet. Dessa åtgärder bedöms inte utgöra en sådan verksamhet eller åtgärd som kan skada naturmiljön under förutsättning att verksamhetsutövaren vidtar försiktighetsåtgärder och lämpliga återställningsåtgärder. Tillsynsmyndigheten ska underrättas om planerade åtgärder och plan för återställning i god tid innan de genomförs.

Naturvårdsförvaltning och tillsyn

Stockholms stad är förvaltare av biotopskyddsområdet i enlighet med 2 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd.

Exploateringsnämnden står för obligatoriska investeringar så som gränsmarkering och skyltning av biotopskyddsområdet. I övrigt fördelas ansvaret för skötsel och underhåll i enlighet med överenskommelser inom staden.

Tillsyn sker enligt 26 kap 1 § miljöbalken och 2 kap. 9 § miljö-tillsynsförordningen (2011:13) och dispensansökningar hanteras i enlighet med 7 kap. 11 § miljöbalken. Ansvarig nämnd anges i stadens reglementen.

Länsstyrelsen i Stockholms län är tillsynsmyndighet för fornlämningar.

Skötsel

Kommunen får enligt 7 kap. 11 § miljöbalken samt 7 a § förordningen om områdesskydd efter särskild underrättelse vidta de åtgärder som behövs för att vårda området. I detta biotopskyddsområde behövs skötsel främst för att bibehålla och värna bestånden av groddjur, framför allt större vattensalamander samt fladdermöss. Skötsel bör ske genom röjning av uppkommande sly, gallring av träd som riskerar att beskugga de gamla ekarna och tallarna samt skötsel för att förhindra igenväxning av dammen. Det är också viktigt att se till att det finns efterträdare till de gamla träden och miljöer för fladdermössen.

Inom området finns två registrerade fornlämningar i form av stensättningar och en övrig kulturhistorisk lämning. Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar får inte komma till skada vid skötselåtgärder. Råder osäkerhet kring en

viss åtgärds påverkan på fornlämningar måste länsstyrelsen kontaktas.

Skötsel av området beskrivs vidare i bilaga 2.

Om vårdåtgärder utförs av någon annan part än kommunen regleras detta med särskilda avtal. Till dessa avtal ska även bifogas skötselinstruktioner.

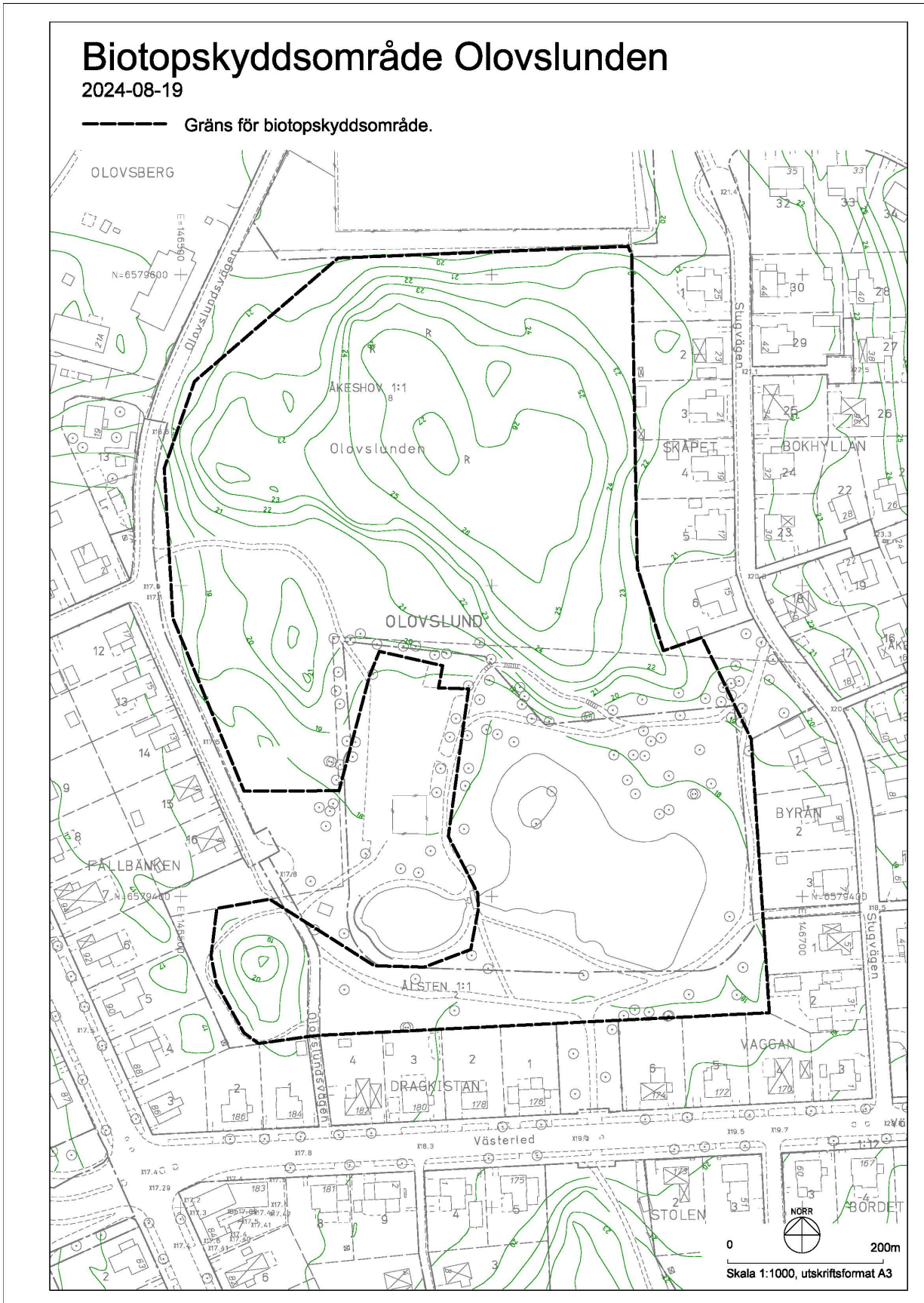
Upplysningar

Enligt 7 kap. 11 § miljöbalken ska ett beslut om bildande av ett biotopskyddsområde gälla omedelbart även om det överklagas.

Bilagor

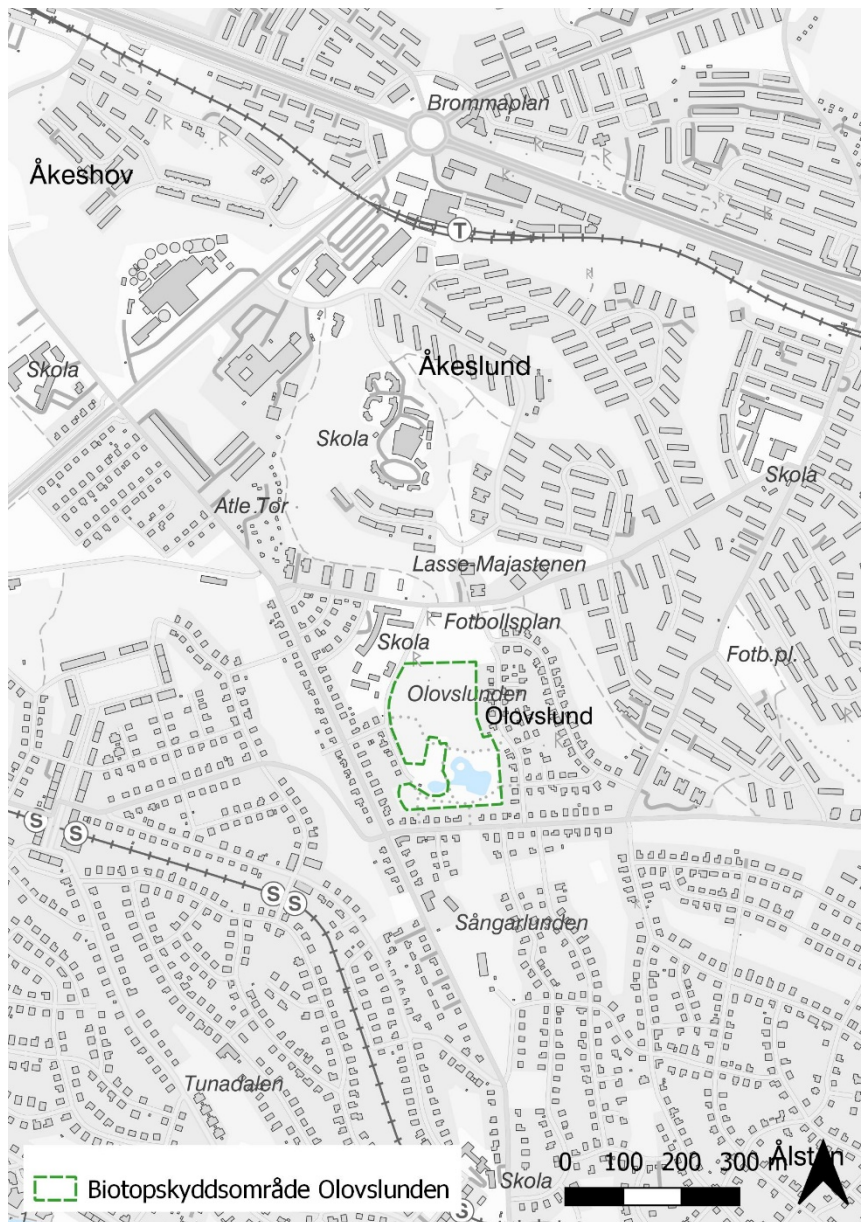
1. Beslutskarta
2. Beskrivning av biotopskyddsområdet och områdets skötsel

Bilaga 1: Beslutskarta

Bilaga 2: Beskrivning av biotopskyddsområdet och områdets skötsel

Biotopskyddsområdet Olovslunden är beläget inom Bromma stadsdelsområde cirka 1 km söder om Brommaplan. Det omfattar Olovslundsdammen och skogsområdet norr om dammen på del av fastigheterna Åkeshov 1:1 och Ålsten 1:1 som ägs av Stockholms stad.

Figur 1. Biotopskyddsområde Olovslunden ligger i stadsdelen Bromma.

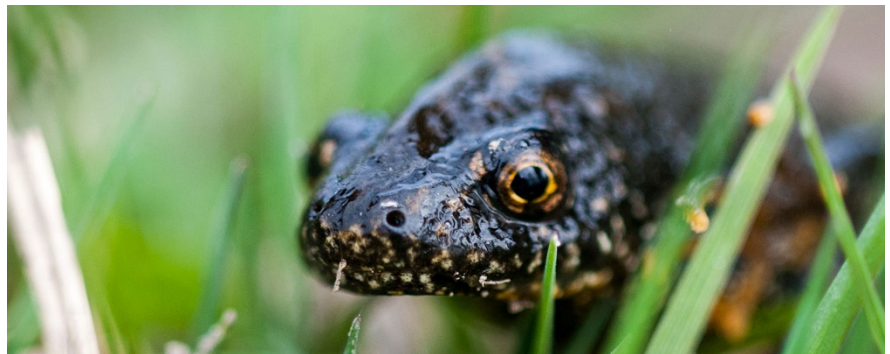
Naturmiljö

En stor del av biotopskyddsområdet utgörs av skogsbeväxtad mark. I södra delen av området finns en grävd damm omgiven av en parkmiljö med gräsytor med planterade träd och buskar.

Skogsområdet domineras av gamla tallar med inslag av ek, björk och alm. Flest ekar växer i västra delen och södra halvan av området. Hassel växer spridd i buskskiktet. I området finns död ved i form av stående högstubbar, liggande stammar och grenar av olika dimension och trädslag. Eftersom marken till stora delar är beskuggad är fältskiktet inte så välutvecklat, men här växer en del ris och örter. I delar av området finns berg i dagen och vissa delar utgörs av blockig terräng. I buskskiktet finns bland annat hassel, en och måbär. Det finns även en del ”trädgårdsrymlingar” så som snöbär, spärroxbär, spirea och vintergröna i ytor som angränsar till villaträdgårdarna. Många fågelarter finns i området, så som exempelvis större hackspett och stare.

Området har en viktig funktion inom stadens gröna infrastruktur och är identifierat som en livsmiljö för skyddsvärda arter i Stockholms ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO).

Olovslundsdammen utgör en viktig lek- och uppväxtlokal för vattensalamandrar, både större och mindre. Närområdet erbjuder goda förutsättningar för hela salamandrarnas livscykel. Enligt habitatnätverksanalysen för groddjur (2023) ingår Olovslundsdammen i ett nätverk av sammanlänkade potentiella livsmiljöer i Bromma och angränsande stadsdelsområden.

Figur 2. Större vattensalamander. Foto: Johan Pontén.

Vatten måste kontinuerligt fyllas på i Olovslundsdammen för att dammens yta inte ska sjunka. Sedan hösten 2018 sker detta med automatik, så att vattenståndet håller en jämn nivå. På sikt bör vattentillgången säkras på ett sätt som är mer långsiktigt hållbart än att använda vatten från det kommunala ledningsnätet.

Området ingår i Stockholms habitatnätverk för vedlevande insekter knutna till ädellövskog och ädellövträd (2023) och är en potentiell spridningslänk för barrskogsmesar (2023). I Stockholms stads ekdatabas från 2017 har del av området värdeklass 3. Habitatnätverksanalysen för fladdermöss (2019) indikerar att biotopskyddsområdet utgör en bra potentiell fladdermuslokal.

Historisk markanvändning, kulturhistoriska värden

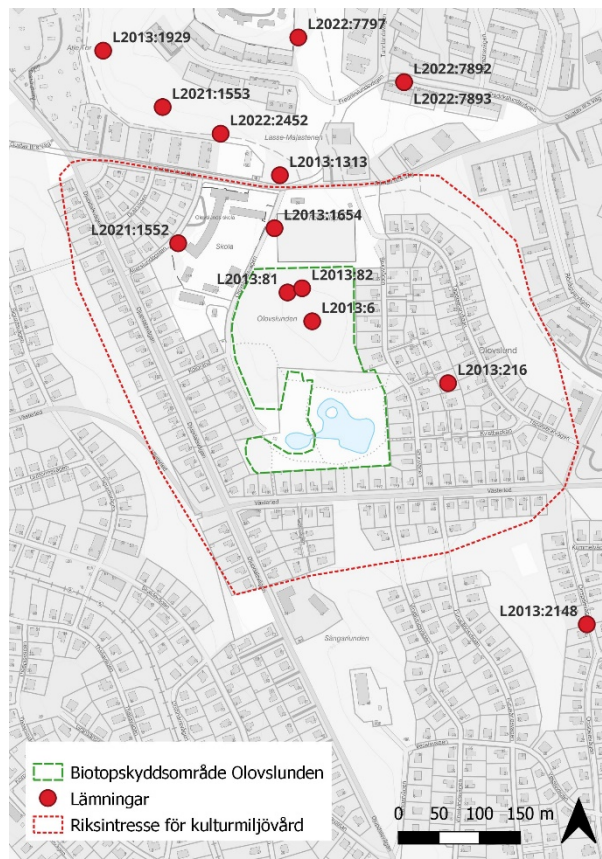
Olovslund är även utpekad som riksintresse för kulturmiljövården med den centrala parken (Olovslunden) som ett av de värdebärande uttrycken.

Olovslundens kulturhistoriska värden är knutna till olika tidslager. Spåren av de tidigaste människorna som levde i Bromma syns i dagens fornlämningar. Det äldre tallbeståndet och de bredkroniga ekarna vittnar om den agrara tiden då området var ett halvöppet beteslandskap.

I början av 1900-talet fanns det ingen damm i området, men det fanns ett dike. Under 20-talet när villorna i Äppelviken och Ålsten byggdes användes området som lertäkt. På så vis bildades en grop. I slutet av 20-talet bebyggdes området runt gropen med mindre villor och då grävdes täkten ut ytterligare och dammen och omgivande parken anlades.

Det sena 1920-talets parkanläggning har stort kulturhistoriskt värde och illustrerar hur naturlandskapet vid tiden betraktades som en tillgång i gestaltningen. Berg sparades och det äldre trädbeståndet gallrades. En tidigare lertäkt omvandlades till en naturdamm och knöts samman med en plaskdamm för barnen. Öppna gräsfält, dungar och solitärer med skuggande inhemska träd och buskar samt en lekplats i den södra delen tillgodosåg de nyinflyttade familjernas behov av grönska, luft och rekreation. Olovslunden och Olovslundsparken utgör ett tidigt och välbevarat exempel på den modernistiska trädgårdskonstens intåg i Stockholms offentliga parker, en form som kom att vara tongivande under större delen av 1900-talet.

I området finns två registrerade fornlämningar (L2013:82 Stensättning och L2013:81 Stensättning) och en övrig kulturhistorisk lämning (L2013:6 Fornlämningsliknande lämning).

Figur 3. I Fornsök.se finns det två fornlämningar och en övrig kulturhistorisk lämning registrerade inom biotopskyddsområdet.

Figur 4. År 1861 utgavs kartor över "Trakten omkring Stockholm" av Topografiska Corpsen. Här syns att Bromma fortfarande var skogs- och jordbruksbygd. Urklipp ur karta, Stockholmskällan.

Förslag till beslut för biotopskyddsområde Olovslund
14 (17)

Figur 5. Utklipp ur karta över Stockholms stad med förstäder, AB Kartografiska institutet 1944. Här ser dammen större ut än i dagsläget då del av dammen är kvar som naturdamm och den andra delen gjorts om till plaskdamm för vattenlek.

Figur 6. Anläggning av Olovslundsdammen 1927. Foto från Stockholmskällan.

Figur 7. Vy från parken norr om dammen 1932. Foto från Stockholmskällan.

Rekreativa funktioner

Enligt sociotopkartan har Olovslundsdammen med omgivningarna kvaliteter som grön oas, lekplats, naturlek, promenad, rofylldhet, bollek, picknick, grillning, vattenkontakt och vattenlek. Enligt parkplanen för Bromma har parken en mångfald av rekreativ möjligheter som bör bevaras och utvecklas.

Hela grönområdet används i stor utsträckning för till exempel promenader, naturpedagogik, skolorientering och olika former av lek.

Figur 8. Barn vid dammen sommartid. Foto: Magnus Sannebro.

Anläggningar i området

Genom biotopskyddsområdet går flera gångvägar som omger dammen och leder ut till angränsande gator och bostadskvarter. Det finns även en trappa som leder upp från lekplatsen till skogsmarken. I området finns även flera stigar som gör det möjligt att ta sig till olika delar av skogen. I anslutning till lekplatsen och i den omgivande parken finns sittbänkar.

I anslutning till biotopskyddsområdet finns en plaskdamm samt en lekplats. Norr om biotopsområdet ligger Olovslunds bollplan som används av föreningar och skola. Flertalet villatomter omges av staket eller häckar som angränsar till biotopskyddsområdet.

Inom området finns flera ledningstyper så som el-, vatten- och avloppsledningar. Ledningarna är huvudsakligen förlagda i gångvägarna, men även placerade precis intill gångvägarna. Elledningarna går bland annat till belysning i området. Vatten- och avloppsledningarna försörjer och tar hand om vattnet till och från plaskdammen och Olovslundsdammen samt dagvattnet inom området.

Skötsel

För att biotopskyddsområdets värden ska bevaras och utvecklas behövs skötsel både av Olovslundsdammen, skogsområdena och de öppna ytorna. Även gångvägar och ytor i anslutning till lekplats och plaskdamm behöver skötas och underhållas.

Det finns en skötselplan för dammen från 2021, framtagen av Bromma stadsdelsförvaltning, som fokuserar på åtgärder som kan gynna salamanderpopulationen. Skötselplanen bör uppdateras när behov av det finns utifrån utveckling av naturvärden och andra behov i området.

Skötseln handlar om att bibehålla en miljö som är funktionell för salamanderpopulationen. Salamandervatten ska ha fria vattenytor för djurens lek under våren och gott om skyddande bottenvegetation för att skapa förutsättningar för en rik förekomst av ryggradslösa djur vilka i sin tur utgör föda åt de växande larverna. I Olovslundsdammen sker därför regelbundet vasslätter för att minska mängden helofyter (vattenväxter som har blad och blommor över vattnet, t.ex. bladvass). Vid behov kan även rotfilt i delar av dammen behöva tas bort för att skapa möjligheter för mindre, ofta ovanligare, arter att etablera sig.

Utöver den årliga skötseln finns det ett stort engagemang hos de närboende och pedagoger och elever på Olovslundsskolan för salamandrarna. Att de hjälper salamandrar som av misstag hamnar

i plaskdammen tillbaka till salamanderdammen är av stort värde för salamanderpopulationen.

I området i övrigt behövs regelbunden röjning av uppkommande sly och gallring av träd som riskerar att beskugga de gamla ekarna och tallarna. Ekarna behöver mycket ljus för att må bra, kunna breda ut sina kronor och leva länge. Om trädens stammar blir solbelysta gynnas många insekter och lavar som lever på träden.

Det är också viktigt att se till att det finns efterträdare till de gamla träden genom att främja även yngre ekar och tallar. Gallring och röjning bör därför göras även kring de yngre ekarna i området. Eventuellt kan ung tall behöva planteras i området.

För att gynna arter knutna till miljöerna med gamla träd ska träd som dör stå kvar som trädruiner eller högstubbar så länge de inte utgör risk för människor. Döda träd som fallit till marken eller behöver tas ner av säkerhetsskäl lämnas kvar i området, utan att blockera gångväg eller stigar. Grenar och ris kan läggas upp i högar som faunadepåer inom området. Faunadepåerna kan fungera som gömslen och viloplats för groddjur och arter som lever i död ved. Faunadepåerna ska placeras så att de inte påverkar kulturmiljövärden i området negativt. Träd som behöver gallras bort kan kapas till högstubbar.

Både vattenmiljön och de gamla träden gör att området är en lämplig lokal för födosökande fladdermöss. Därför bör belysning i området anpassas så att fladdermöss inte störs. I gamla träd kan håligheter uppstå som används av många arter, däribland fladdermöss. Därför är det viktigt att gamla träd vårdas och finns kvar genom hela sin livscykel tills håligheter uppstår. För att gynna fladdermössen kan även fladdermusholkar sättas upp.

Invasiva arter och andra trädgårdsrymligar ska regelbundet eftersökas och bekämpas så fort de upptäcks för att förhindra att de sprider sig i naturmarken och konkurrerar ut det naturliga örtskiktet.

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar får inte komma till skada vid skötselåtgärder. Råder osäkerhet kring en viss åtgärds påverkan på fornlämningar måste länsstyrelsen kontaktas. Samtliga lämningar hålls fria från sly.